

Кузнецов С. О.,
к. ю. н., доцент,
професор кафедри морського
та митного права
Національного університету
“Одеська юридична академія”
(м. Одеса, Україна)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7353-8982>

Слатвінська В. М.,
Національний університет
“Одеська юридична академія”
(м. Одеса, Україна)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6082-981X>

УДК 347.799.6:656.62(477):341.174.001.8(4)

СТАНДАРТИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ДЛЯ ВНУТРІШНІХ ВОДНИХ ШЛЯХІВ УКРАЇНИ: ДИРЕКТИВА РАДИ 87/540/ЄЕС (Частина II)¹

Стаття присвячена дослідженню положень чинного законодавства України та положень Директиви Ради № 87/540/ЄЕС з метою визначення умов її імплементації та реалізації її положень в Україні. Визначено місце Директиви у системі законодавства України. Досліджено дію норм Директиви за видом діяльності, в просторі та за колом осіб. Проаналізовано понятійно-термінологічний апарат, а

¹ Початок див.: *Lex Portus*, 2018, 2, 68-78.

саме поняття “перевізник”, “фактичний перевізник”, “виконуючий перевізник”, “судноплавна компанія”, “внутрішні водні шляхи”, національні (каботажні) та міжнародні водні перевезення.

Ключові слова: імплементація, перевізник, фактичний перевізник, виконуючий перевізник, внутрішні водні шляхи, Директива № 87/540/ЄЕС.

Sergiy Kuznetsov, Valeriya Slatvinska. European Union Standards for Ukrainian Inland Waterways: Directive № 87/540/EEC (Part II). – Article.

The article is devoted to the study of the provisions of the current legislation of Ukraine and the provisions of Council Directive 87/540/EEC with a view to determining the conditions for its implementation and realization of its provisions in Ukraine. The place of the Directive in the system of Ukrainian legislation has been determined. The effect of the norms of the Directive on the type of activity, in space and in a circle of persons was studied. The conceptual-terminological apparatus, namely, the terms “carrier”, “actual carrier”, “performing carrier”, “shipping company”, “inland waterways”, national (coastal) and international water transport are analyzed.

Key words: implementation, carrier, actual carrier, performing carrier, inland waterways, Directive № 87/540/EEC.

Кузнецов С. А., Слатвинская В. Н. Стандарты Европейского Союза для внутренних водных путей Украины: Директива № 87/540/ЕЭС (Часть II). – Статья.

Статья посвящена исследованию положений действующего законодательства Украины и положений Директивы № 87/540/ЕЭС с целью определения условий ее имплементации и реализации ее положений в Украине. Определено место Директивы в системе законодательства Украины. Исследовано действие норм Директивы по виду деятельности, в пространстве и по кругу лиц. Проанализирован понятийно-терминологический аппарат, а именно понятия “перевозчик”, “фактический перевозчик”, “исполняющий перевозчик”, “судоходная компания”, “внутренние водные пути”, национальные (каботажные) и международные водные перевозки.

Ключевые слова: имплементация, перевозчик, фактический перевозчик, исполняющий перевозчик, внутренние водные пути, Директива № 87/540/ЕЭС.

Директива Ради 87/540/ЄЕС від 9 листопада 1987 року про доступ до здійснення перевезень товарів національними і міжнародними водними шляхами, а також про взаємне визнання дипломів, сертифікатів та інших документів про освітню кваліфікацію в цій сфері (87/540/ЄЕС) (тут ми наводимо назву Директиви українською мовою відповідно до її офіційного перекладу, але одразу звертаємо увагу на те, що навіть наведена у Стратегії-2017 (Розпорядження про схвалення Стратегії імплементації, 2017) назва не співпадає з текстом офіційного перекладу) (*Council Directive of 9 November 1987 on access to the*

occupation of carrier of goods by waterway in national and international transport and on the mutual recognition of diplomas, certificates and other evidence of formal qualifications for this occupation) (далі – Директива) є міжнародним договором України, отже є нормативно-правовим актом, який регулює суспільні відносини, що виникають у певній сфері діяльності. Звідси, з огляду на мету цього дослідження, перш за все, слід з'ясувати сферу дії Директиви за видом діяльності.

Із назви акту випливає, що сферою діяльності є “здійснення перевезень товарів національними і міжнародними водними шляхами” (“*the occupation of carrier of goods by waterway in national and international transport*”) – тут і далі ми цитуємо текст українською мовою (Директива про доступ до здійснення перевезень, 1987) та англійською мовою (Directive on access, 1987) паралельно.

Застосований в назві документу англійською мовою термін “*occupation*” може перекладатися як: заняття, справа; рід занять, професія; зайнятість, робота (Abby lingvo, 2018; Андрианов, 2002, с. 299). Можливо прийняти до відома також: “*occupational*” – професійний (Жданова, Браслова, Васильєва, 1994, с. 620); “*own occupation*” – власна справа, а також “*professional occupation*” – професійна діяльність, професія (Андрианов, Бернсон, Никифоров, 2002, с. 299).

Отже, можна зробити висновок про те, що в Директиві йдеться про професійну діяльність, тобто діяльність, здійснення якої потребує певної професійної кваліфікації (спеціальних знань). Звідси випливає проголошена Директивою необхідність введення загальних (“спільних”) правил, що врегульовують доступ до здійснення перевезень вантажів водними шляхами (“*the introduction of common rules governing access to the occupation of carrier of goods by waterway*”), для покращення якості послуг, які надаються (в офіційному перекладі: “покращення рівня кваліфікації перевізників” (“*improving the quality of the service provided*”).

Наведемо нормативно-правове визначення поняття, що охоплюється терміном “перевезення”, відповідно до законодавства України. Так, із змісту частини 1 ст. 306 Господарського кодексу України випливає, що “перевезення вантажів” – це господарська діяльність, пов’язана з переміщенням продукції виробничо-технічного призначення та виробів народного споживання, зокрема водними шляхами.

Термін “*carrier*” може перекладатися як: перевізник, транспортна організація; транспортне судно (Мамулян, Кашкин, 1993, с. 67);

транспортна агенція (Фаворов, 1996, с. 115). Зосередимо увагу на розбіжності перекладів на наступних прикладах:

Відповідно до ст. 1 Афіньської конвенції про перевезення морем пасажирів та їх багажу 1974 року:

а) “перевізник” означає особу, якою або від імені якої укладено договір перевезення, незалежно від того, чи здійснюється фактично перевезення ним самим чи замінюючим перевізником;

б) “замінюючий перевізник” означає особу, іншу ніж перевізник, яка, будучи власником, фрахтувальником чи оператором судна, фактично здійснює все перевезення чи його частину (Афіньська конвенція, 1974; Додин, Кузнецов, 1999а). В оригіналі “*performing carrier*” (“perform” – виконують, исполняют, “performer” – исполнитель (Лисенко, 2004, с. 377, 378)).

Згідно зі ст. 1 Конвенції ООН про морське перевезення вантажів 1978 року (Гамбурзькі правила):

1) “перевізник” означає будь-яку особу, якою або від імені якої з вантажовідправником укладено договір морського перевезення вантажу.

2) “фактичний перевізник” означає будь-яку особу, якій перевізником доручено здійснення перевезення вантажу або частини перевезення, і включає будь-яку особу, якій доручено таке здійснення перевезення (Конвенція 1978; Додин, Кузнецов, 1999б). В оригіналі “*the actual carrier*”.

У статті 187 КТМ РФ використовується термін “замінюючий перевізник”.

До того ж “*occupation of carrier*” в офіційному перекладі українською наведено як “здійснення діяльності перевізника” (див., наприклад, ч. 2 ст. 1 Глави I “Визначення і сфера застосування”, ч. 1 ст. 3 Глави II “Доступ до здійснення діяльності” Директиви). При цьому, “*the occupation of carrier of goods by waterway vessel*” означає види діяльності (у множині!), які пов’язані з перевезенням вантажів внутрішніми водними шляхами (“*means the activities engaged in ... carrying goods by inland waterway*”).

З наведеного можна зробити висновок, що йдеться про набуття статусу “перевізник вантажів на внутрішніх водних шляхах” за результатами отримання доступу (“*access*”) – надання права на здійснення відповідного виду транспортних послуг, підвищенням якості яких опікується Рада ЄС.

В ч. 1 ст. 3 Глави II Директиви йдеться про “професійну компетенцію” (“*professional competence*”) “особи”/ “фізичних осіб” (“*natural persons*”), які “фактично” (“*in actual fact*”) “управляють/управляють” (“*manages/manage*”) “транспортними операціями” (“*transport operations*”), які є пов’язаними з безпосередньо перевезенням вантажів.

Слід звернути увагу також на те (див. Преамбулу Директиви Ради 87/540/ЄЕС), що раніше через впровадження Директиви Ради 74/561/ЄЕС від 12 листопада 1974 року та Директиви Ради 77/796/ЄЕС від 12 грудня 1977 року були отримані задовільні результати для “оператора перевезень автомобільним транспортом” (“*road haulage operator*”), “операторів перевезень вантажів” (звернемо увагу на те, що термін “*goods*” в офіційних текстах перекладається і як “товари”, і як “вантажі”. На наш погляд, використання терміну “вантажі” є таким, що найбільш відображає сутність діяльності, про яку йдеться. “Вантаж” – це продукція виробничо-технічного призначення та виробів народного споживання (ст. 306) – це те, що підлягає перевезенню (за договором перевезення); “товар” (“*merchandise*”, “*produce*” (Жданова, Браслова, Васильєва, 1994, с. 533) – це те, що підлягає купівлі-продажу (за договором купівлі-продажу); (“*goods haulage operators*”) та “операторів транспортних перевезень пасажирів” (“*road passenger transport operators*”). До речі, відповідно до Міжнародних медико-санітарних правил (2005) термін “оператор перевезення” визначає фізичну або юридичну особу (або їх представників), яка є відповідальною за перевезення.

Отже, в Директиві йдеться не про безпосередньо водіїв, як перевізників, а про операторів перевезень.

Досліджуючи положення Директиви, які присвячені визначенню сфери її дії щодо виду діяльності, що регулюється, слід звернути увагу на наступне. Частина 2 ст. 1 Директиви визначає, що йдеться про діяльність, яка здійснюється “за оплату або винагороду” (“*for hire or reward*”), навіть якщо така діяльність “здійснюється не на постійній основі” (“*is not exercised on a regular basis*”), або “виключно протягом певного періоду часу” (“*exclusively for a specific period of time*”) (ч. 1 ст. 3).

Відповідно до ст. 42 Господарського кодексу України самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб’єктами господарювання (підприємцями) з метою

досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку, кваліфікується як підприємницька діяльність.

З наведеного вище слід зробити висновок про те, що сферою дії Директиви за видом діяльності є підприємницька діяльність, яка пов'язана не з безпосереднім перевезенням (транспортуванням) вантажів, а з наявністю у перевізника професійних знань та відповідної кваліфікації з менеджменту (управління) та/або оперування – організації транспортних операцій, зокрема тих, що пов'язані безпосередньо з перевезенням вантажів, та контролем за їх здійсненням (треба особливо підкреслити, що сфера дії Директиви Ради 87/540/ЄС взагалі не поширюється на діяльність, яка пов'язана із здійсненням транспортних операцій з перевезення пасажирів). Відповідність до цієї вимоги надає особам, бажаючим отримати статус “перевізника”, отримати доступ (“*access*”) – тобто отримати право на здійснення відповідного виду транспортних послуг.

Порівняймо отриманий нами висновок щодо виду діяльності з видами діяльності за КВЕД (Класифікація видів економічної діяльності (ДК 009:2010)). Користуючись КВЕД, знаходимо діяльність, яка пов'язана з “вантажними перевезеннями по річках, каналах, озерах та по інших внутрішнім водам” (Клас 50.40 “Вантажний річковий транспорт”. Група 50.4 “Вантажний річковий транспорт”. Розділ 50 “Водний транспорт”. Секція Н “Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність”). Саме вказана діяльність пов'язана із безпосереднім здійсненням перевезень.

Секція Н (назва секції наведена вище) містить Розділ 52 “Складське господарство та допоміжна діяльність у сфері транспорту”, який, у свою чергу, включає Групу 52.2 “Допоміжна діяльність в сфері транспорту”. Клас 52.22 “Допоміжне обслуговування водного транспорту” вказаної групи включає, зокрема, “діяльність, що пов'язана з перевезенням вантажів водним транспортом”.

При цьому діяльність, яка пов'язана з “організацією перевезень водним транспортом”, є видом діяльності, що входить також до Класу 52.29 “Інша допоміжна діяльність в сфері транспорту” вказаних вище Групи 52.2, Розділу 52, Секції Н (зауважимо, що існує Міжнародна стандартна галузева класифікація усіх видів економічної діяльності, що прийнята ООН. Україна привела КВЕД України у відповідність до міжнародного класифікатора). До вказаного класу, зокрема, включені: експедиція вантажів, надання та отримання транспортної документації,

діяльність судових брокерів і агентів з фрахтування, посередництво з фрахтування вантажних місць на судні, вантажні роботи тощо.

Отже, користуючись нормативно-правовим визначенням, яке закріплено в КВЕД, можна стверджувати, що сферою дії Директиви Ради 87/540/ЄЕС за видом діяльності є підприємницька діяльність, яка пов'язана з організацією перевезень вантажів водним транспортом.

Доречним буде одразу проаналізувати просторову сферу дії Директиви 87/540/ЄЕС. Загальною сферою дії в просторі визначено водні шляхи. З цього приводу звернемося до визначення терміну “здійснення діяльності перевізника вантажів водними суднами” (переклад терміну “waterway vessel” як “водне судно” виглядає досить невдалим. Слід, на наш погляд, застосовувати термін “водний транспортний засіб”. Див.: пункт d) ст. 124 “Застосування термінів” Конвенції ООН з морського права 1982 року: “means of transportation” means: i) railway rolling stock, sea, lake and river craft and road vehicles; “транспортные средства” означает: i) железнодорожный подвижной состав, морские, озерные и речные суда, а также автомобильный транспорт) (“*occupation of carrier of goods by waterway vessel*”), яке наведено в ч. 2 ст. 1 Директиви. Діяльність, про яку йдеться, у просторі, відповідно до ч. 2 статті 1 Директиви, означає перевезення вантажів тільки “внутрішніми водними шляхами” (“*by inland waterway*”), отже проаналізуємо зміст поняття, що охоплюється цим термінологічним сполученням.

03 червня 1999 року Верховна Рада України прийняла ратифікаційний закон (Закон про ратифікацію, 1999) про приєднання до Конвенції ООН з морського права 1982 р., тобто надала згоду на її обов'язковість. Таким чином, відповідно до ст. 9 Конституції України, Конвенція 1982 р. набула статусу “міжнародний договір України” та стала частиною національного законодавства України (Конституція України, 1996) і реалізація її положень здійснюється відповідно до Закону України “Про міжнародні договори України”. Стаття 8 “Внутрішні води” Конвенції 1982 р. визначає, що води, які знаходяться в сторону берега від лінії відліку ширини територіального моря (внутрішньої межі територіального моря) складають частину внутрішніх вод прибережної держави.

При цьому, маємо, навіть, нормативно-правове визначення у Водному кодексі України поняття “прибережні води” – це води між береговою лінією та лінією у територіальному морі на відстані однієї

морської милі від вихідної лінії, що використовується для визначення ширини територіального моря, отже прибережні води також є частиною внутрішніх вод України як прибережної держави.

Стаття 6 “Внутрішні води України” Закону України “Про державний кордон України” встановлює, що до внутрішніх вод України належать: 1) морські води, розташовані в бік берега від прямих вихідних ліній, прийнятих для відліку ширини територіального моря України; 2) води портів України, обмежені лінією, яка проходить через постійні портові споруди, які найбільше виступають у бік моря; 3) води заток, бухт, губ і лиманів, гаваней і рейдів, береги яких повністю належать Україні, до прямої лінії, проведеної від берега до берега в місці, де з боку моря вперше утворюється один або кілька проходів, якщо ширина кожного з них не перевищує 24 морських миль; 4) води заток, бухт, губ і лиманів, морів і проток, що історично належать країні; 5) обмежена лінією державного кордону частина підземних водних об’єктів, а також вод річок, озер та інших водойм, береги яких належать Україні.

Нормативно-правове визначення саме поняття “внутрішні водні шляхи” дає Водний кодекс України. Відповідно до ст. 67 “Особливості користування водними об’єктами для потреб водного транспорту” – це річки, озера, водосховища, канали, інші водойми, а також внутрішні морські води та територіальне море є внутрішніми водними шляхами загального користування, за винятком випадків, коли відповідно до законодавства України їх використання з цією метою повністю чи частково заборонено. При цьому перелік внутрішніх водних шляхів, віднесених до категорії судноплавних, затверджується Кабінетом Міністрів України.

Кабінет Міністрів України, діючи відповідно до ст. 67 Водного кодексу України, затвердив Перелік внутрішніх водних шляхів, що належать до категорії судноплавних (Постанова про затвердження переліку внутрішніх водних шляхів, що належать до категорії судноплавних, 1996) (далі – Перелік-640). До Переліку-640 включено дві категорії внутрішніх водних шляхів, а саме: I. Річкові шляхи та II. Морські шляхи. До “річкових шляхів” віднесено річки Дніпро, Прип’ять, Десна, Південний Буг, Інгулець, Самара, Дністер, Орель, Сула, Ворскла, Стир, Горинь та Дністровський лиман. До “морських шляхів” віднесено: підхідні канали портів Чорного та Азовського морів, річка Дунай, Бузько-Дніпровський лиман та частина річки

Південний Буг, Бузько-Дніпровсько-Лиманський канал, Херсонський морський канал. При цьому наголошено, що користування для судноплавства простору територіального моря здійснюється у районах, які згідно із законодавством та міжнародними договорами України не заборонені для плавання.

Отже, до складу внутрішніх водних шляхів України загального користування законодавцем віднесено: територіальні води, внутрішні морські води, річки, канали, водосховища та інші водойми, що знадяться в межах державного кордону України. Окрім цього, до їх складу включено дві категорії внутрішніх водних шляхів, а саме: I. Внутрішні шляхи річкові та II. Внутрішні шляхи морські.

Зазначимо, що досліджені нормативно-правові акти не мають визначення поняття “внутрішні морські води”, але законодавець використовує це поняття, навіть не маючи його визначення. Звернемо увагу також на те, що, виходячи з назви документу, йдеться про перевезення вантажів водними шляхами як во внутрішньонаціональних, так і в міжнародних транспортних сполученнях (“*in national and international transport*” (*Ву ... “in international transport” – в международном транспортном сообщении*. Перевозки морским транспортом – transport by sea; перевозка – transport [tation]; перевозки внешнеторговые – foreign trade transportation; перевозки внутренние – inland carriage (transportation); **перевозки водные** – water (sea, maritime) transport; **сообщение** – (связь) – communication, traffic, transport. **Смешанные сообщения** – intermodal traffic (transport); транспортировка – transport- [ation]; осуществляют транспортировку – transport; **транспортный** – transport (*attr. – атрибутивное употребление существительного*) (Жданова, Браслова, Васильева, 1994, с. 443, 754, 755, 854, 855), але не “національними і міжнародними водними шляхами”, як це наведено в офіційному перекладі.

За визначенням ст. 131 Кодексу торговельного мореплавства України (далі – КТМУ): “каботажні перевезення” – це перевезення між портами України, що можна розуміти як перевезення у внутрішньодержавному транспортному сполученні; а відповідно до ст. 132, “міжнародні перевезення” – це перевезення між портами України й іноземними портами (без визначення чи є такі порти морськими або річковими), що можна розуміти як перевезення в міжнародному транспортному сполученні.

Зауважимо, що КТМУ не надає нормативно-правового визначення терміну “порт України”, але буде цілком природньо розуміти, що

йдеться про порти, які складають інфраструктуру внутрішніх водних шляхів України (без визначення чи є такі порти морськими або річковими). Звідси випливає висновок про те, що задля перевезення вантажів національні внутрішні водні шляхи можуть використовуватися не лише для забезпечення внутрішньонаціональних транспортних сполучень, але і для забезпечення міжнародних транспортних сполучень (використання міжнародних водних шляхів для забезпечення міжнародних транспортних сполучень є цілком зрозумілим).

(Далі буде)

ЛІТЕРАТУРА

- Андреанов, С.Н., Берсон, А.С., Никифоров, А.С. (2002). *Англо-русский юридический словарь*. М.: РУССО.
- Афінська конвенція про перевезення морем пасажирів та їх багажу 1974 (Міжнародна морська організація). *Офіційний сайт Верховної Ради України*. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_094>
- Водний Кодекс України 1995 (Верховна Рада України). *Відомості Верховної Ради України*, 24, 189.
- Господарський кодекс України 2003 (Верховна Рада України). *Відомості Верховної Ради України*, 18, 19-20, 21-22, 144.
- Директива про доступ до здійснення перевезень товарів національними і міжнародними водними шляхами, а також про взаємне визнання дипломів, сертифікатів і інших документів про освітню кваліфікацію в цій сфері 1987 (Рада Європейських Співтовариств). *Офіційний вісник Європейських Співтовариств*, L 322/20 [UA], 12.11.87, 20 – 24.
- Додин, Е.В., Кузнецов, С.А. (1998). Конституція для океанов (UNCLOS 82). *Бібліотека журналу “Торговое мореплавание” (Серія: Правовое регулирование торгового мореплавания)*, 3/II.
- Додин, Е.В., Кузнецов, С.А. (1999а). Правила перевозки пасажирів. *Бібліотека журналу “Торговое мореплавание” (Серія: Рабочие тетради)*, 15/IV.
- Додин, Е.В., Кузнецов, С.А. (1999б). Правила перевозки грузов морем: Гаагские правила, Гаагско-Висбийские правила, Гамбургские правила. *Бібліотека журналу “Торговое мореплавание” (Серія: Рабочие тетради)*, 12/IV.
- Жданова, И.Ф., Браслова, И.Н., Васильева, Н.П. (1994). *Русско-английский внешнеторговый и внешнеэкономический словарь* (2-е изд.). М.: Рус. яз., 1994.
- Закон про державний кордон України 1991 (Верховна Рада України). *Відомості Верховної Ради України*, 2, 5.
- Закон про міжнародні договори України 2004 (Верховна Рада України). *Відомості Верховної Ради України*, 50, 540.
- Закон про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй з морського права 1982 року та Угоди про імплементацію Частини XI Конвенції Організації Об'єднаних Націй з морського права 1982 року 1999 (Верховна Рада України). *Відомості Верховної Ради України*, 31, 254.

- Ківалов, С.В., Додін, Є.В., Кузнецов, С.О., Аверочкіна, Т.В., Нікіша, Д.О. (2011). *Морське право. Джерела* (I, 1, 2). О.: Фенікс.
- Кодекс торговельного мореплавання України 1995* (Верховна Рада України). *Відомості Верховної Ради України*, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 349.
- Кодекс торгового мореплавання РФ 1999* (Государственная Дума Российской Федерации). *Официальный сайт компании "КонсультантПлюс"*. <http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_22916/>
- Конвенція про морське перевезення вантажів, 1978* (Організація Об'єднаних Націй). *Офіційний сайт Верховної Ради України*. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_391>
- Конституція України 1996* (Верховна Рада України). *Відомості Верховної Ради України*, 30, 141.
- Лисенко, В.О. (2004). *Сучасний англо-російський морський технічний словник*. Київ: ТОВ "ВП Логос".
- Мамулян, А.С., Кашкин, С.Ю. (1993). *Англо-русский полный юридический словарь*. М.: СоветникЪ.
- Международные медико-санитарные правила 2005* (Всемирная организация здравоохранения). Одесса: Издат. "Укрмормединформ", 2010.
- Наказ про Національний класифікатор України Класифікатор видів економічної діяльності ДК 009:2010 2010* (Держспоживстандарт України). *Офіційний сайт Верховної Ради України*. <<http://zakon3.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10/page3?text=%EF%E5F0%E5E2%E5E7%E5ED%ED%FF>>
- Постанова про затвердження переліку внутрішніх водних шляхів, що належать до категорії судноплавних 1996* (Кабінет Міністрів України). *Офіційний сайт Верховної Ради України*. <<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/640-96-п>>
- Розпорядження про схвалення стратегії імплементації положень директив та регламентів Європейського Союзу у сфері міжнародного морського та внутрішнього водного транспорту ("дорожньої карти") 2017* (Кабінет Міністрів України). *Офіційний сайт Верховної Ради України*. <<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/747-2017-%D1%80>>
- Фаворов, В.П. (1996). *Морской англо-русский словарь. Ок. 60000 терминов*. М.: Совместное российско-финляндское предприятие АОЗТ "Марин Инжиниринг Сервис".
- Abby lingvo. <<https://www.lingvolive.com/ru-ru/translate/en-ru/occupation>> (2018, май, 17).
- Council Directive 74/561/EEC on admission to the occupation of road haulage operator in national and international transport operations 1974* (Council of the European Union). *Official journal*, no. L 308, 19.11.74, 18–22.
- Council Directive 77/796/EEC aiming at the mutual recognition of diplomas, certificates and other evidence of formal qualifications for goods haulage operators and road passenger transport operators, including measures intended to encourage these operators effectively to exercise their right to freedom of establishment 1977* (Council of the European Union). *Official journal*, no L 334, 24.12.77, 37-39.
- Directive on access to the occupation of carrier of goods by waterway in national and international transport and on the mutual recognition of diplomas, certificates and other evidence of formal qualifications for this occupation 1987* (Council of the European Communities). *Official journal*, no. L 322/20, 20–24.

International standard industrial classification of all economic activities. <https://unstats.un.org/unsd/publication/seriesm/seriesm_4rev4e.pdf>

United Nations Convention on the Law of the Sea 1982 (United Nations). *The official website of UN*. <http://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf>

REFERENCES

Abby lingvo. Retrieved from <https://www.lingvolive.com/ru-ru/translate/en-ru/occupation> (2018, May, 17). [in Russian].

Andryanov, S.N., Berson, A.S., Nykyforov, A.S. (2002). *Anhlo-russkyi yurydycheskyi slovar* [English-Russian law dictionary]. M.: RUSSO. [in Russian].

Afinska konvetsiia pro perevezennia morem pasazhyriv ta yikh bahazhu 1974 (Mizhnarodna morská orhanizatsiia) [Athens Convention relating to the Carriage of Passengers and their Luggage by Sea 1974 (International Maritime Organization)]. *Ofitsiinyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy* [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. Retrieved from http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_094 [in Ukrainian].

Council Directive 74/561/EEC on admission to the occupation of road haulage operator in national and international transport operations 1974 (Council of the European Union). *Official journal, no. L 308*, 19.11.74, 18-22. [in English].

Council Directive 77/796/EEC aiming at the mutual recognition of diplomas, certificates and other evidence of formal qualifications for goods haulage operators and road passenger transport operators, including measures intended to encourage these operators effectively to exercise their right to freedom of establishment 1977 (Council of the European Union). *Official journal, no. L 334*, 24.12.77, 37-39. [in English].

Directive on access to the occupation of carrier of goods by waterway in national and international transport and on the mutual recognition of diplomas, certificates and other evidence of formal qualifications for this occupation 1987 (Council of the European Communities). *Official journal, no. L 322/20*, 20-24. [in English].

Dodin, E.V., Kuznecov, S.A. (1998). Konstitucija dlja okeanov (UNCLOS 82) [Constitution for the Oceans (UNCLOS 82)]. *Biblioteka zhurnala "Torgovoe moreplavanie"* (Serija: Pravovoe regulirovanie torgovogo moreplavanija) [Library of the magazine "Merchant Shipping" (Series: Legal Regulation of Merchant Shipping)], 3/II. [in Russian].

Dodin, E.V., Kuznecov, S.A. (1999a). Pravila perevozki passazhiroiv. [Rules for the carriage of passengers]. *Biblioteka zhurnala "Torgovoe moreplavanie"* (Serija: Rabochie tetradi) [Library of the magazine "Merchant Shipping" (Series: Workbooks)], 15/IV. [in Russian].

Dodin, E.V., Kuznecov, S.A. (1999b). Pravila perevozki gruzov morem: Gaagskie pravila, Gaagsko-Visbijskie pravila, Gamburgskie pravila [Rules for the carriage of goods by sea: The Hague Rules, The Hague-Visby Rules, Hamburg Rules]. *Biblioteka zhurnala "Torgovoe moreplavanie"* (Serija: Rabochie tetradi) [Library of the magazine "Merchant Shipping" (Series: Workbooks)], 12/IV. [in Russian].

Dyrektyva pro dostup do zdiisnennia perevezhen tovariv natsionalnymy i mizhnarodnymy vodnymy shliakhamy, a takozh pro vzaiemne vyznannia diplomiv, sertyfykativ i

inshykh dokumentiv pro osvitu kvalifikatsiiu v tsii sferi 1987 (Rada Yevropeiskykh Spivtovarystv) [Directive on access to the occupation of carrier of goods by waterway in national and international transport and on the mutual recognition of diplomas, certificates and other evidence of formal qualifications for this occupation 1987 (Council of the European Communities)]. *Ofitsiyni visnyk Yevropeiskykh Spivtovarystv* [Official journal], L 322/20 [UA], 12.11.87, 20-24. [in Ukrainian].

Favorov, V.P. (1996). *Morskij anglo-russkij slovar'. Ok. 60000 terminov* [Marine English-Russian dictionary. 60,000 terms]. M.: Sovmestnoe rossijsko-finljandskoe predpriiatie AOZT "Marin Inzhiniring Servis". [in Russian].

Hospodarskyi kodeks Ukrainy 2003 (Verkhovna Rada Ukrainy). [Economic Code of Ukraine (Verkhovna Rada of Ukraine)]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy* [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine], 18, 19-20, 21-22, 144. [in Ukrainian].

International standard industrial classification of all economic activities. Retrieved from https://unstats.un.org/unsd/publication/seriesm/seriesm_4rev4e.pdf [in English].

Kivalov, S.V., Dodin, Ye.V., Kuznetsov, S.O., Averochkina, T.V., Nykisha, D.O. (2011).

Morske pravo. Dzherela [Maritime law. Sources] (1, 1, 2). O.: Feniks. [in Russian].

Kodeks torhovelnoho moreplavstva Ukrainy 1995 (Verkhovna Rada Ukrainy). [Code of Commercial Seafaring of Ukraine 1995 (Verkhovna Rada of Ukraine)]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy* [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine], 47, 48, 49, 50, 51, 52, 349. [in Ukrainian].

Kodeks tovgovogo moreplavanija RF 1999 (Gosudarstvennaja Duma Rossijskoj Federacii). [Code of Merchant Shipping of the RF 1999 (State Duma of the Russian Federation)]. *Oficial'nyj sajt kompanii "Konsul'tantPljus"* [Official site of "ConsultantPlus" company]. Retrieved from http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_22916/ [in Russian].

Konstytutsiia Ukrainy 1996 (Verkhovna Rada Ukrainy) [Constitution of Ukraine (Verkhovna Rada of Ukraine)]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy* [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine], 30, 141. [in Ukrainian].

Konventsiiia pro morske perevezennia vantazhiv, 1978 (Orhanizatsiia Ob'iednanykh Natsii) [Convention on the Carriage of Goods by Sea (United Nations)]. *Ofitsiyni sait Verkhovnoi Rady Ukrainy* [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. Retrieved from http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_391 [in Russian].

Lysenko, V.O. (2004). *Suchasnyi anhlo-rosiiskyi morskyi tekhnichnyi slovnyk* [Modern English-Russian Marine Technical Dictionary]. Kyiv: TOV "VP Lohos". [in Russian].

Mamuljan, A.S., Kashkin, S.Ju. (1993). *Anglo-russkij polnyj juridicheskij slovar'* [English-Russian full legal dictionary]. M.: Sovetnik. [in Russian].

Mezhdunarodnye mediko-sanitarnye pravila 2005 (Vsemirnaja organizacija zdavoohranenija) [International Health Regulations 2005 (World Health Organization)]. Odessa: Izdat. "Ukrmormedinform", 2010. [in Russian].

Nakaz pro Natsionalnyi klasyfikator Ukrainy Klasyfikator vydiv ekonomichnoi diialnosti DK 009:2010 2010 (Derzhspozhyvstandart Ukrainy) [Order on the National Classifier of Ukraine Classifier of types of economic activity DK 009: 2010 2010 (Derzhspozhyvstandart of Ukraine)]. *Ofitsiyni sait Verkhovnoi Rady Ukrainy*. [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10/page3?text=%EF%E5%F0%E5%E2%E5%E7%E5%ED%ED%FF> [in Ukrainian].

Postanova pro zatverdzhennia pereliku vnutrishnikh vodnykh shliakhiv, shcho nalezhat do katehorii sudnoplavnykh 1996 (Kabinet Ministriv Ukrainy) [The decision to approve the list of inland waterways belonging to the navigable category 1996 (Cabinet of Ministers of Ukraine)]. *Ofitsiyni sait Verkhovnoi Rady Ukrainy*. [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/640-96-п> [in Ukrainian].

Rozporiadzhennia pro skhvalennia stratehii implementatsii polozhen dyrektyv ta rehlamentiv Yevropeiskoho Soiuzu u sferi mizhnarodnoho morskoho ta vnutrishnoho vodnoho transportu (“dorozhnoi karty”) 2017 (Kabinet Ministriv Ukrainy) [Ordinance approving the strategy for the implementation of the provisions of the directives and regulations of the European Union in the field of international maritime and inland water transport (road map) 2017 (Cabinet of Ministers of Ukraine)]. *Ofitsiyni sait Verkhovnoi Rady Ukrainy*. [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/747-2017-%D1%80> [in Ukrainian].

United Nations Convention on the Law of the Sea 1982 (United Nations). The official website of UN. Retrieved from http://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf [in English].

Vodnyi Kodeks Ukrainy 1995 (Verkhovna Rada Ukrainy). [Water Code of Ukraine (Verkhovna Rada of Ukraine)]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy* [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine], 24, 189. [in Ukrainian].

Zakon pro derzhavnyi kordon Ukrainy 1991 (Verkhovna Rada Ukrainy). [Law on the State Border of Ukraine 1991 (Verkhovna Rada of Ukraine)]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy* [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine], 1992, 2, 5. [in Ukrainian].

Zakon pro mizhnarodni dohovory Ukrainy 2004 (Verkhovna Rada Ukrainy). [Law on the International Treaty of Ukraine 2004 (Verkhovna Rada of Ukraine)]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy* [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine], 50, 540. [in Ukrainian].

Zakon pro ratyfikatsiiu Konventsii Orhanizatsii Ob'iednanykh Natsii z morskoho prava 1982 roku ta Uhody pro implementatsiiu Chastyny XI Konventsii Orhanizatsii Ob'iednanykh Natsii z morskoho prava 1982 roku 1999 (Verkhovna Rada Ukrainy). [The Law on the Ratification of the Convention Concerning the Establishment of the National Law of the Sea 1982 on the right to freedom of association Partial XI of the Convention on the Rights of the Child of the Law of the Sea 1982 1999 (Verkhovna Rada of Ukraine)]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy* [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine], 31, 254. [in Ukrainian].

Zhdanova, I.F., Braslova, I.N., Vasil'eva, N.P. (1994). *Russko-anglijskij vneshnetorgovyj i vneshnejekonomicheskij slovar'* (2-e izd.) [Russian-English foreign trade and foreign economic dictionary (2 ed.)]. M.: Rus. jaz., 1994. [in Russian].

